

Bistand til fienden

Av sjefredaktør TIM GREVE i «VG»

Herr redaktør!

En anonym frontsoester stilte undertegnede enkelte spørsmål i Folk og Land nr. 7. Mitt svar, som ble gjengitt i nr. 8, har åpenbart vært skuffende for noen av bladets lesere, etter reaksjonene i det påfølgende nummer å dømme.

Det som har falt særlig tungt for brystet er at jeg skrev at det humanitære behov hos frontsoestrene var underordnet ønsket om å hjelpe fiendens soldater.

Uten illusjoner om at det vil spille noen rolle for de sterkest engasjerte, vil jeg minne om det som skjedde da Hitlers Tyskland i 1944 kom på defensiven i øst og vest. Tyske ledere appellerte da inntrengende om mer aktiv støtte fra alle som hadde sympati for Tysklands sak. Det ble gjort et stort nummer av at kampen nå gjaldt Europas fremtid. Enten seiret Hitler eller vi ville bli oversvømmet av bolsjevikene. De okkuperte land ble satt under forsterket press for å skaffe flere frivillige som kunne sendes til fronten i øst, etter å ha avlagt ed til Føreren. Arbeidskraft fra okkuperte land ble tvangsendt til tysk krigsindustri. Hensikten var å frigjøre tyskere som kunne settes inn i væpnet strid. Et større antall norske politiske fanger ble sendt til Tyskland etter krav fra ledelsen i SD, som forlangte at alle nordmenn som man måtte vente ville bli i leir til krigen slutt skulle overføres til Tyskland.

Kvinner fra okkuperte land, særlig Norge, Danmark og Ne-

derland, ble inntrengende oppfordret til tysk fronttjeneste, som sykesøstre. NS-myndighetene la vekt på at norske menn allerede seg til krigstjeneste på tysk side. Nå burde flere kvinner bli med, i den våpenløse kamp ved fronten — i «kampen for Europa».

I den sensurerte norske presse vrimler det av talende eksempler på denne hesblesende agitasjon sommeren 1944. Ved avreisen av den første kontingent «kvinner og jenter», i alt 20, som skulle utdannes av tysk Røde Kors i begynnelsen av oktober 1944, oppfordret f.eks. «gjenteseitføreren» A.S. de frivillige til alltid å ha Føreren og NSUF i tankene. (Morgenposten 5.10. 1944) Lenge før dette hadde norske kvinner og menn meldt seg frivillig til sanitetstjeneste på tysk side og flere begrunnet dette med at det var deres form for frontinnsats.

I mine øyne forringer frontsoestrene sin innsats ved ikke å vedstå seg sitt engasjement nettopp på de premisser som den gang ble tydeliggjort for all verden. Men det er selvsagt mer bekvemt i 1981 å fortrenge ethvert politisk motiv og istedet fremheve det humanitære.

I all tysk propaganda ble frivillige frontsoestrene og sanitetssoldater fra okkuperte land gitt anerkjennelse for sin materielle og moralske støtte til Hitlers forsvaret av Europa. Norske frivillige kan ikke ha vært uvitende om dette.

Tim Greve

Folkerettskrenkelses under 2. verdenskrig

EN KORREKS TIL SJEFREDAKTØR TIM GREVE I «VG»

Av JOHN SAND

«Etter krigen ønsket de å gi Hitler skylden for alt som hendte uten hensyn til bevisene. Dette kan f.eks. illustreres av den høyt utbredte troen på at det var Hitler som begynte den hensynsløse bombingene av sivilbefolkningen, mens det i virkeligheten var planleggerne av den britiske strategien som gjorde det, noe de ærligste av dem har skrytt av.» (Den britiske historiker og mangeårige foreleser ved Oxford Universitetet, A.J.P. TAYLOR i «Årsakene til den annen verdenskrig» side 17 — Pax, Oslo 1967.)

I septembernummeret av Folk og Land skriver Tim Greve bl.a.: «Tyskland respekterte på sin side ikke Genevekonvensjonene, jfr. den lange serie krigsforbrytelser mot uniformerte mennskaper, også i Norge.»

I historien — men ikke historiene — om den annen verdenskrig finnes flere eksempler på at Hitler-Tyskland ga uttrykkelig beskjed om å overholde folkerettens bestemmelser om krigføring og at Churchill-England innlot seg på meget grove folkerettskrenkelses.

I «Skip og menn» (side 18) forteller Birger Dannevig:

«Hitler ga ordre til at ubåtene måtte holde seg strengt til folkeretten og at samtlige britiske passasjerskip skulle gå fri . . .».

Når det gjelder Norge kan det

henvises til Undersøkelseskomisjonen innstilling, side 194:

«Han (Falkenhorst) anså således Haagkonvensjonene som gjeldende i forholdet mellom det okkuperte Norge og Tyskland. Han var her i overensstemmelse med sine instruksjoner fra OKW om at landkriksreglementet strengt skulle følges så vel overfor norske myndigheter som overfor norske borgere. Fra norsk side oppfattet en også førerforordning av 24. april således at den var i samsvar med landkriksreglementet. Det er også på det rene at det i forordningens ord ikke er noe som strider mot konvensjonen, tvert om synes innledningen og paragraf 3, 1. ledd direkte å peke på den.»

I det betydelige verk «Fra fred til fred» forteller historikerne Kjell Hanssen og Arthur Jensen (bind I, side 130): «De tyske offiserene fikk vite at de ville bli strengt og hensynsløst straffet dersom de forså seg i Norge», og i sin doktoravhandling «Hjemmestyrkene I» omtaler Sverre Kjellstadli side 116 instruksene til det tyske politi av 14. april 1940 og at «det til slutt innskjerpes «die Notwendigkeit absolut korrekten Verhaltens».

Hvordan var så «gode» nordmenns forhold til folkeretten? Dette kommer major Albert Gleinsvik, som har arbeidet med Genevekonvensjonene av 1949,

inn på i en artikkel i Morgenbladet for 4/5 1979:

«Når skal vi slutte å rose oss av at vi krenket folkeretten? Eier vi ikke innsikt eller tilhører vi fortsatt dette folk av bønder og fiskere som mentalt, kunnskapsmessig og materielt uforberedt ble dratt inn i verdenshistorien 9. april? Når skal vi slutte å opptre som barn som mener at det de selv gjør er riktig mens det de andre gjør er galt. Som kjent hadde Oslo-gjengen av Kompani Linge under krigen sender på Rikshospitalet. Det var jo selvsagt brudd på konvensjoner vi hadde undertegnet og ratifisert.»

Major Gleinsvik slutter sin artikkel med:

«La oss slutte med å skryte av at vi ved enkelte anledninger gjorde oss uverdige til å nyte godt av Røde Kors-beskyttelse under krigen. Det kan komme til å slå voldsomt tilbake. Vet noen om andre land som brysker seg med slikt? Har vi alene lov til å innrette oss som om hensikten helliger midler?»

Det siste av major Gleinsviks spørsmål svarer Knut Haukelid bekræftende på i «Det demrer en dag» side 35:

«Vi som var fra et lite og undertrykt folk grep med glede og uten å skamme oss til ethvert middel som kunne skade fienden.» (Forts. side 6)

Norges krig 9. april–10. juni 1940

Nedenstående artikkel sto i Fredrikstad Blad 10. april. Den er skrevet av Halvor Diesen, og er et interessant kapittel i forbindelse med Norges krig 9. april 1940 — 10. juni 1940.

I tillegg til Diesen's artikkel følger et innlegg fra Ragnar Ormberg, som var inntatt i samme avis 10. juni, på 40-årsdagen for Norges kapitulasjon.

Det vakte, sommeren 1940, av manglende mobilisering i rett adskillig forbauselse at de norske tropper fra Østfold på grunn av de håpløse kampmuligheter måtte søke over grensen til Sverige, ble demobilisert og hjemsendt, mens krigen mellom Norge og Tyskland fortsatte.

1. divisjons brigade prøvde å improvisere en motstand mot en tysk divisjon med fullt feltutstyr, som angrep frontalt, samtidig som en avdeling via Halden og Haldensvassdraget prøvde å falle nordmennene i ryggen. På grunn

dingsforløpet før denne demobilisering og hjemsendelsen av disse ca. 4 200 mann.

Fra den daværende norske regjeringens medlemmer foreligger det noen vidneprov, som ble avgitt, under en bevisopptagelse i forbindelse med en anke til høyesterett av dommen over «statsråd» Ragnar Schanke. Som kjent ble han dømt til døden.

I forbindelse med et spørsmål fra Schankes forsvarer, etter «Arbeiderbladet»s referat 28/11 1947:

«På spørsmål fra forsvareren om den svenske regjeringens forhold til de norske tropper som var internert i Sverige sommeren 1940, svarte vidnet, fhv. forsvarsminister Ljungberg, at all

(Forts. side 7)

Fra kulturforfallets tid

En bok på biblioteket fanget min interesse. Det var Stig Holmås diktsamling som kom ut for noen år tilbake, og som vanlig ble innkjøpt av staten, slik ordningen praktiseres for norsk skjønnlitteratur. Et av diktene som heter «Oslo-notater» lyder slik:

«Men en gang skal jeg vende tilbake til Bergen med en Colt 45 i høyre hånden jeg skal smile når jeg sier til dere du er et rævhål og du er et rævhål og du og du og du.»

Et annet av diktene heter «Oppfordring» og lyder slik:

«Under Kiruna-streiken forsøkte jeg å skrive et dikt om arbeidernes kamp for minimale krav. Jeg fikk det ikke til, men dette er likevel en så viktig sak at jeg vil anbefale leserne å lese artikkelen i «Klassekampen» nr. 1 1970.»

Og noe slikt støtter altså staten og norske skattebetalere.

Konstantine Myhre

PARTIET SOM IKKE VIL DØ

Av BITTEN C. LUNDE

Herr redaktør!

I septembernummeret av Folk og Land har en anonym lederskribent prestert den reneste nekrolog over Nasjonalt Folkeparti under overskriften «Partiet som måtte dø».

Hvor i all verden har man det fra at NF «måtte dø»? Takket være nettopp den avtroppende formannen Erik Blüchers uselviske kamp og mange kampfellers idealistiske innsats, lever partiet videre i beste velgående, og har slett ikke tenkt å gå hen å dø — selv ikke for å glede redaksjonen i Folk og Land.

Den nevnte lederen roser Blücher for hans moralske mot, men iler til med å forklare at «heller ikke vi (hvem nå «vi» måtte være) forsto hans partiføring, som ikke hadde noe til felles med vår kamp i trettiårene og under okkupasjonen».

Nasjonalt Folkeparti har følt, og fører fortsatt, en moderne norsk nasjonal politikk med vekt på sosial trygghet og ansvar for den enkelte. Da vi også er stolte over — og kjenner et ansvar for vår kultur og egenart ser vi, i motsetning til redaksjonen i F. og L., den overveldende u-lands innvandringen til Norge som en alvorlig trusel og et stort problem. NF har imidlertid aldri gjort krav på å være

en kopi av tidligere innen- eller utenlandske nasjonale organisasjoner.

At F. og L. karakteriserer NF's kritikk av USA og vårt ønske om et nøytralt Norden i forholdet til supermaktene som «— knefallet for Sovjet», er bare enda en indikasjon på at enkelte leser Nasjonalt Folkeparti's publikasjoner som fanden leser Bibelen.

Videre må vi nok skuffe lederskribenten med at hverken Erik Blücher eller andre NF'ere er blitt «hånet av massene». De som håner er først og fremst sensasjonsaviser og -blader, samt organer med mindre utbredelse som Klassekampen og — dessverre — Folk og Land.

Folk og Land påstår at det fra NF har forekommet «— utrolige lekkasjer til pressen om partiforhold og styremedlemmers privatliv».

Til det er bare å bemerke at det er trist at Folk og Land, i likhet med den simpleste skandalepressen, er parat til å tro på, og gjerne viderebringe, motbydelige løgnhistorier produsert av forkrøplede hjerner i den hensikt å ødelegge NF og sverte våre medlemmer. Vi trodde at Folk og Land's ledelse hadde opplevd så mye urettferdighet som følge av ondskapsfullt sladder og forvrengninger at de ville

umake seg til å innhente ofrenes versjon før de gjorde seg opp en mening?

Den anonyme lederskribenten navngir også et NF-medlem, Bastian Heide, og beskylder denne i «beste» Dagbladet-stil for å bedrive «rasistiske pøbelstreker». Så lett det er å angripe når man sitter trygt i anonymiteten selv!

Det står mer respekt av Bastian Heide og hans like uansett «pøbelstreker», enn det gjør av enhver som angriper fra det skjulte — uansett hvor romsren denne forsøker å bli i de «demokratiske» gemakker.

Mot slutten av lederen gis det uttrykk for håp om at NF «— nå er begravet for godt, og at «sterke» kvinner og menn som føler seg kallet til å starte nasjonale partier, må ha lært av syndene i Nasjonalt Folkeparti. I tilfelle vil ikke Erik Blücher ha stridd forgjeves.» Det står disse «sterke kvinner og menn» fritt å danne organisasjoner fordi om det eksisterer et Nasjonalt Folkeparti. Når så hittil ikke er skjedd bør Folk og Land innse at mange av dem befinner seg i NF og er beredt til å føre kampen videre. Det beste beviset på at Erik Blücher ikke har «stridd forgjeves»!

Ørebro, 23/9-81.

Vennlig hilsen Bitten C. Lunde

«Folk og Land» — kor går du?

Av TRYGVE ENGEN

Etter alle dei gode ønske og all den (sikkert velmeinte!) ros som er vorten underskrevne 75-åring til del i jubileumsnummeret, burde eg vel helst teie still og vera snill gut. Men snill gut, i ei viss meining, har eg ikkje vore i dei siste 5-6 åra, og kjem veneleg ikkje til å bli det heller.

Også eg har fylgd «Folk og Land» gjennom alle dei 30 åra, om enn på avstand, reint geografisk sett. Men eg er ikkje villig til utan vidare å godta redaksjonen si framstilling av bladet si historie i nr. 9. No må ingen forstå det slik at eg ikkje veit å verdsete det store og ulønte arbeidet som «en entusiastisk gruppe mennesker» har gjort og framleis gjer, ved å redigere og sende ut «Folk og Land». Men eg har vore, og er, djupt uenig i den redaksjonelle lina bladet har fylgd sidan «palassrevolusjonen» i 1975. Vel kunde det vera eitt og anna å utsette på Odd Isachsens måte å styre bladet på. Det er ingen ting og ikkje noko menneske her i verda som ikkje kan gjerast til gjenstand for kritikk. Men eg må protestere, når de skriv at bladet under Isachsens redaksjon «glemte stort sett

rettsoppgjørets ofre». Det er heller ikkje så at bladet var «fortysket». Noko anna er det at bladet då førde ein god del utlandsk stoff, også tysk, bl.a. omtale av aktuell litteratur. Slikt var med om å gjera det meir allsidig og interessant, og burde ha apell til ein større krins av lesarar.

Eg må og få lov å protestere mot den måten de omtalar tidlegare redaktør Melsom på. Den uttalelsen de siterar må vera riven ut av sammenhengen. Til og med så seint som 8. februar 1978, ca. 4 mndr. før han døyde, hadde han på ingen måte tapt trua på «den ungdommelige redaksjon», tvert i mot. Det brevet han skreiv til meg den dagen, vil eg ikkje referere frå ende til annan, men tek med eit avsnitt som klårt nok gir uttrykk for hans syn:

«Jeg har i disse dager gjort et nytt forsøk på å få orden i saker og ting, idet jeg har skrevet et alvorlig brev til styret i INO med visse forslag som jeg ber forelagt kommende årsmøte. Det går bl.a. ut på at INO skal avhende sine aksjer i A/S Folk og Land. Jeg håper da at Norsk

Front kan få overta dem, men under enhver omstendighet vil det skape klarere linjer.

Så foreslår jeg videre at INO skal gi ut et historisk tidsskrift isteden, til å begynne med kvartalsavis. Jeg har selv en mengde stoff som bør finne sin plass der, og det bør ellers stå åpent for fag- og amatørhistorikere utenfor våre egne rekker så sant stoffet er av noen positiv virkning for vår sak.»

Det forslag som Melsom her nemner, har, så vidt eg veit, aldri vore forelagt noko årsmøte. Sjølv har eg ein gong etterlyst det, visstnok under årsmøtet 1980 —, utan å få svar.

Når det gjeld Instituttet for Norsk Okkupasjonshistorie, så gir sjølve namnet ei klår avgrensing av instituttet sitt arbeidsområde. Formålet er å klårlegge alle fakta omkring dei hendingar som førde fram til 9. april, og om det som skjedde under og dei første år etter den tyske okkupasjonen. Men dermed kjem INO på kant med dei faghistorikarar og retslærde som av politiske grunnar enno, snart 40 år etterpå! nektar å godta (Forts. side 7)

PARTIET SOM IKKE VIL DØ

Av BASTIAN HEIDE

I Folk og Land's leder — september d.å. omtales Nasjonalt Folkeparti som «partiet som måtte dø». Samtidig får undertegnede sitt pass på skrevet for «pøbelaktig rassisme».

Nå er det jo ikke første gang Folk og Land distanserer seg fra vårt parti, som forøvrig aldeles ikke er avgått ved døden.

Forstå vår situasjon: Av dagspressen og massemedia utskreket som «ny-nazister» og «fascister» uten nærmere forklaring på disse konfuse begreper og uten at vi får skikkelig høve til å ta til motmæle. Dagspressen er som kjent stengt for våre meninger i samvær med «de beste demokratiske tradisjoner» for den «fri» presse. At vi under disse omstendigheter må gripe til ukonvensjonelle metoder for å nå fram til folk med vårt budskap er vel da ikke så underlig. Og vi må male med sterke farver for at folk skal bli oppmerksomme på at det trass i den grunlovsstridige § 135A (loven mot rasediskriminering) er noen som har moralsk mot til å stå fram og si det som de fleste nordmenn (forhåpentlig også i kretsen rundt Folk og Land) mener om innvandringen fra den 3. verden.

Det som idag skjer i Norge under «medmenneskelighetens» og «menneskerettighetenes» hyklerske kappe er intet annet enn en stille okkupasjon og en bastardisering av det norske folk (se forøvrig Henry Oddlo Erichsens utmerkede artikkel i samme nummer av Folk og Land under tittel «Minoritetenes tidsalder»).

Når vårt parti har gjort kampen mot denne form for «kulturberikelse» til en merkesak, har det vanlige urbane og «parlamentariske» språk våre politiske kastrater av begge kjønn bruker, liten effekt. Vi appellerer til folkets rene selvpopholdelsesdrift på folkets eget språk. Det er dette våre «holdningsskapende» massemedia kaller å appellere til folkets «laveste instinkter» (les nasjonalfølelse).

Politiske systemer kommer og går. De får ingen varig betydning for et folks identitet... Bastardisering derimot kommer for å bli. Derfor mener jeg personlig at det var en Guds lykke at vi hadde tyskerne her i 5 år og ikke anglo/amerikanerne med sine sterke innslag av farget personell.

Ikke alt som dukker opp får samtidens anerkjennelse. Det har Nasjonal Samling til gangs fått erfare. Først når en får hendinene på avstand, kan en se dem i deres rette lys. NS hadde utvilsomt et program med både sosial og nasjonal profil og prøvde under okkupasjonen å gjøre det beste ut av en umulig situasjon. Partiets tragedie var bare at det satset på feil hest — derfor måtte dø, utskreket som det var som forrædere og okkupantenes lakeier.

Anderledes med de boere som under og etter boerkrigen ved århundreskiftet samarbeidet med englenderne. De var «konstruktive imperiebyggere» ikke forrædere. Men de satset altså på riktig hest. Det er som kjent alltid seierherrene som skriver historien.

Folk og Land har i 30 år kjempet for å rettferdiggjøre tapernes sak, og det med en standhaftighet som fortjener all mulig respekt. Men når bladet i sine rehabiliteringsforsøk velger å bruke Nasjonalt Folkeparti til hoggestabbe, slår det under beltestedet. Må det nå alltid være slik at «støtt det nordmenn lyt vera med der Norges merke skal haggst ned»?

Den sympati og forståelse vi hadde i Folk og Land den gang bladet var gjennomsyret av Melsoms ånd, har vi aldri funnet hos den nåværende redaksjon. Dypt tragisk er det at de nasjonale krefter som ennå fins i vårt land ikke kan enes i et konstruktivt og framtidsrettet samarbeid om å verne det vi innerst inne alle er glade i — nemlig fedrelandet og den odelsarv forfedrene har gitt oss å ta vare på. Det er denne arv våre politikere idag er i ferd med å selge ut på det internasjonale billigmarked ved å legge vårt land åpent for en rasemessig forsøpling (jeg bruker dette ordet) uten sidestykke, og der man har nok av eksempler fra andre land på hva dette fører til av ulykke for et folk... Og om Nasjonal Samling idag hadde eksistert våger jeg å påstå at det ihvertfall i prinsippet ikke ville ta avstand fra det som står i vårt program: Hjemsendelse av fremmedarbeidere fra ikke-europeiske land.

Bastian Heide
Fylkesleder Oslo
Nasjonalt Folkeparti.

Plassér dine forsikringer gjennom

Bergs Assurance

autorisert konsulentfirma

Stortingsgt. 18, Oslo 1 — Telefon 41 37 30 linje 56.

TRYGGHET

OG

SIKKERHET

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansvarlig redaktør: Kåre Haugerud

De yngres fremrykning

Kravet om å la yngre krefter få en større plass innen vårt politiske liv, og innen stats- og kommuneadministrasjonen, har gjennom de siste år trengt seg frem med øket kraft.

Det er kommet særlig sterkt til uttrykk på nominasjonsmøter og spesielt i partienes ungdomsorganisasjoner.

Vi vil heller ikke legge skjul på, at vi er av den oppfatning at vårt politiske liv vil være tjent med en viss tilgang på yngre stridskrefter og at det også innen INO og FOLK OG LAND kan trenges friskt initiativ, og en viss freidig uvørenhet for å få sving, fart og avgjørelser på sakene.

Men har vi sympati for en slik yngre fremrykning, så må vi likevel protestere mot den måten dette ofte skjer på.

Da Nasjonalt Folkeparti (Norsk Front) ble stiftet, var det enkelte innen våre virksomheter som stilte forhåpninger om at ungdommene der ville kunne overta, og føre kampen videre, når vi andre falt bort. Håpet brast da partiet under sin vettløse ferd, og med mangelen på politisk gangsyn, trakk ned hva vi andre søkte å bygge opp. Alt hva partiet foretok seg av tåpeligheter ble tillagt «gammelnazistene», ut fra misbruket av vårt propagandamateriale fra okkupasjonstiden. De som kjente Nasjonalt Folkeparti (Norsk Front) visste at noen av lederne der systematisk søkte å identifisere seg med den harde kjerne av «nasjonalister» som søkte å sprengte Nasjonal Samling i 30-årene, ved sin hysteriske propaganda mot jødene, bare med den forskjell at Nasjonal Folkeparti (Norsk Front) rettet hetsen mot fremmedarbeiderne.

Det er riktig at en stor del av Norges befolkning er imot innvandringen, men skytset burde i all anstendighetens navn vært rettet mot Storting og Regjering, som har tillatt «invasjonen», og ikke mot forsvarsløse pakistanske mødre og deres små barn, ved grove plakater og flyveblader.

Med forakt ville Vidkun Quisling avvist en slik form for krigføring, som langtfra fører til orden og rettferd, og dessuten er feig.

Når vi nevner dette er det fordi kampen mot fremmedarbeiderne var Nasjonalt Folkeparti's hjertesak.

I to innlegg i månedens nummer av FOLK OG LAND bedyres at partiet lever i beste velgående. Dette trass i at hjernen, organisatoren og ildsjelen, Erik Blücher, offentlig har gitt uttrykk for at han har trukket seg ut. En av grunnene var belastningen av udisiplinerte og maktsyke medarbeidere.

Det er disse som nå har startet maktkampen, for å overta det som «intet er».

En av dem prøver i sitt innlegg å tilbakevise FOLK OG LAND's påstander (se septemhernummeret) om de stadige lekkasjer til pressen fra Nasjonalt Folkeparti's (Norsk Front's) tillitsfolk.

Det er skremmende at vedkommende skylder vår avis for løgnaktighet i denne forbindelse, når vi direkte kan påvise flere bevisste angiverier til aviser og ukeblader.

Slikt skaper ikke tillit, og enhver kan tenke seg hvordan INO's og FOLK OG LAND's stilling ville vært idag, hvis vi ikke kunne stole på våre medarbeidere.

Når dette er sagt, — må vi uttrykkelig gjøre oppmerksom på at Nasjonalt Folkeparti (Norsk Front) hadde en rekke prektige lederemner og medlemmer med seg. Unge og eldre, som av hensyn til stillinger og familieforhold, ikke kunne stå åpent frem, ta imot tillitsverv, og være gode rådgivere for Erik Blücher i hans kamp. Mange av dem har forlengst sagt takk for seg, andre viste sin lojalitet mot sin øverste leder, og ble stående.

Når nå Blücher er borte, er de ikke lenger bundet av lojalitetsplikten, og bør følge eksemplet til andre som var i partiet, og som i tide trakk seg ut.

Om noen år, når de gamle fanebærere i INO og FOLK OG LAND ikke lenger har kraft nok til å løfte fanen så høyt, at alle som følger, kan se den, da har vi bruk for dem som fanebærere for VÅR kamp, — redelighetens kamp for sannhet og rett.

Jubelfest for «Folk og Land»

FOLK OG LAND's jubileumsarrangementer søndag 1. november ble en kjempesuksess, og et jubileum verdig Norges best leste avis.

Deltakerlistene ble overtegnet tre uker før festlighetene gikk av stabelen, og fra bygd og by landet over var det kommet telefoner, brev og telegrammer fra trofaste gamle abonnenter, som gjerne ville være med på hyllestten av 30. åringen. Mottakerapparatet sto da også parat dagen før dagen, og fra morgen til kveld ble de mange gjester hentet på jernbanestasjoner, bussplasser og flyplass av sine verter, som bragte dem til innkvarteringsstedene.

Et av hovedstadens vakreste festlokaler var sentrum for den store begivenhet, og dager forut hadde den tekniske stab sørget for at mikrofoner, høyttalerapparater og filmfremvisere var på plass, samtidig som restauratøren med sitt personale hadde klargjort bordplass for det store antall gjester. I den forbindelse bør trekkes frem hans idé med røkfrie soner ved bordene, som skapte ekstra glede i ikke-røkerens rekke.

Det var redaktøren i FOLK

OG LAND, Kåre Haugerud, som åpnet jubileumsfesten, og i vakre ord gikk han igjennom vårt flaggskips historie, som startet allerede i slutten av 1945, da lærer Nils Vikdal ga ut den stenilerte avisen SKOLENYTT, og senere ga alle sine krefter til bladet 8. MAI.

En spesiell hyllest fikk selvfølgelig FOLK OG LAND's første utgiver og redaktør Finn Brun Knudsen, og under sterk applaus ble det fra forsamlingen sendt en telegrafisk hilsen til ham. Ellers gikk blomstene til alle de andre redaktører og medarbeidere som hadde kjempet frem vår avis, og til trofaste lesere fra starten av, som har sett det som en kjær plikt å holde abonnementet ved like i alle disse år.

Ikke før var redaktør Hauge-
rud ferdig med sin tale, før lysene ble dempet og Vidkun Quislings mektige førerskikkelse trådte frem på det store lerret bak i salen. Samtidig fyltes lokalene av tonene til NORGE VÅRT LAND, og stående sang alle med i vår gamle, skjønne kampsang. Neppe noe øye var tørt i den meget aldrende forsamling da referenget kom:

«Fram til kamp, Norges ungdomsskare, til kamp under solkorsflagg, for vårt fædreland er i fare, og trenger deg ennå idag.» Og beveget var vel også alle, da stemmen til vår store nasjonale dikter, Kai Normann, klar og vakker kom oss imøte med LAURBÆRKRANSEN, dette store dikterverk som er tilegnet Vidkun Quisling, og alle som under okkupasjonen, ga sitt liv i kampen for Norges frihet og selvstendighet.

Og mens Kai Norman leste, (opptaket ble for første gang avspilt i en forsamling) opplevet vi kamptiden på lerretet i bakgrunnen, der våre plakater fra de fem år dukket frem, fulgt av frontkjempere i innsats ved fronten og bilder fra falnes graver i øst. Alt så usigelig gripende for alle som hadde vært med, hjemme eller ute.

Jubileets høytidelige åpningsseremoni ble avsluttet av konsertpianisten Bergljot Holther som spilte Holbergsuiten av Grieg. Et innslag av klasse, når vi vet at vår musikalske gjest fortsatt står i første rekke blant norske klavéerkunstnere.

Så kom talerne frem, vår 80-
(Forts. side 4)

KRIGSSKADEDE TRENGER DIN HJELP

Hjelpeorganisasjonen for krigsskadede frontkjempere og falnes etterlatte har alltid med dyp takknemlighet kunnet regne med en helhjertet støtte fra bladets lesere.

Behovet for støtte er stigende og større enn vi makter å overkomme. Senskader i form av nerveproblemer er for mange kommet i tillegg til andre krigsskader.

Tap av helse og førighet kan ikke uten videre erstattes. Men tap kan lindres og økonomisk nød kan avhjelpes! Det er ikke tvil om at det faktisk kan gjøres mye godt og nyttig for medmennesker som har store vansker om man har pengemidler til disposisjon. Vi må ikke glemme dette. Viktigere enn alt er kanskje dette: Det er av den største betydning i et menneskes liv at man ikke har følelsen av å stå alene, stå alene når de vanskelige dager kommer. Da kan medmenneskelig samfølelse, solidaritet og varme bety alt.

Undertegnede kjenner vel til all den samkjensle og solidaritet som finnes blant dette blads le-

sere. En innstilling som ikke nøyer seg med ord, men som tar form av direkte handling i form av en virkelig håndsraking.

Med dette nummer av bladet følger igjen et innbetalingskort. Vi ber om at det blir brukt. Mange vil kunne gledes om så skjer!

Vær vennlig å sende ditt julebidrag til: Hjelpeorganisasjonen for krigsskadede frontkjempere og falnes etterlatte, — postboks 1407 Vika, Oslo 1.

Postgirokonto nr. 5 18 07 08.
Bankgiror. 8001.20.19424.

Av hensyn til kontrollen er det viktig å kunne påse at beløpet virkelig kommer oss i hende. Postgirokvittering og bankgirokvittering er tilstrekkelig god kvittering. Vi vil likevel gjerne gi kvittering i bladet om det uttrykkes ønske om dette.

Vi er også ellers åpne for henvendelser.

Oslo, 6. november 1981

HJELPEORGANISASJONEN
FOR KRIGSSKADEDE
Eivind Saxlund

DØDS- DOMMENE

Av sokneprest Olav Totland

Undertegnede har fått tilsendt avisen «Folk og Land» (nr. 8/1981), der det er gjengitt noen linjer av en artikkel jeg skrev i «Dagen» 18. mai 1945. Sitatet gjengir hine dagers forlydender om at dommen over frontkjempere ville bli dødsstraff uansett, og at vi på vår side ikke hadde noe vi skulle ha sagt til det. De siterte linjer i «Folk og Land» yder ikke min artikkel rettferdighet. Ut fra et konkret sjelesorgtilfelle beskrev jeg en ungutderte som frontkjemper og konkluderte med følgende uttalelse: «Jeg kjenner meg forvisset om at våre myndigheter også når det gjelder denne gruppe landssvikere vil veie hvert enkelt tilfelle og hist og her finne grunn til å la nåde gå for rett. Ved det kan kanskje flere enn én villført unggutt bli vunnet tilbake for Gud og for vårt rettssamfund.»

La meg i en viktig parentes få nevne, at jeg for år tilbake i Stortinget tok prinsipiell avstand fra eventuell innføring av dødsstraff i gitte situasjoner.

Bergen den 4. oktober 1981
Olav Totland
Sokneprest

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14, onsdag kl. 18—21.
Postadr.: POSTBOKS 924 - SENTRUM, OSLO 1.
Kontoradr.: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO 6. Tlf.: (02) 19 06 71.

Jubeldag for Folk og Land . . .

(Forts. fra s. 3)

årlige Anders Hafsskjold var første mann ute med sin hilsen fra plogtiden, da han som den legendariske formann for Forbundet for sosial oppreisning brøytet opp veggen for oss, til der vi står idag. Det er alltid en opplevelse å møte Anders Hafsskjold, og det gir kraft å høre hans ord.

En annen bonde med god tæl i, Knut Baardseth, hilste fra landsdistriktene og folket der, og fra Hjelpeorganisasjonen for krigsskadede kom den utrettelige Eyvind Saxlund med sin takk til FOLK OG LAND, for støtten avisen gir organisasjonen.

Marna Pedersen bragte en varm hilsen fra okkupasjonstidens NSUF-ungdom, og i sin hilsen sammenlignet hun datidens ungdomsopprør med det ungdomsopprør som nå finner sted. Hennes tale vakte berettiget oppsikt, og FOLK OG LAND håper å få offentliggjort hennes manuskript i nærmeste fremtid.

En av nordens tidligere kjente idrettskvinner fortalte om sitt samvær med Maria Quisling, hvor oppgaven var å pleie og stelle henne, men hvor vennskapet utviklet seg varmt og givende, og i den grad at Maria selv overtok pleierens, rådgiverens og trøsterens rolle overfor idrettskvinnen.

Taleren, som ikke hadde noen bakgrunn i vår politikk, hadde gjennom Maria Quisling fattet interesse for menneskene bak Nasjonal Samling, og dette var grunnen til at hun i de senere år hadde fått noen av sine beste venner gjennom vår krets.

Idrettskvinnens åpne tale, hennes inderlighet og vakre fremførelse (hun var selv meget vakker) gjorde et sterkt inntrykk, og hun ble møtt med stående bifall da hun avsluttet.

Fra Kameratklubben kom formannen Eirik Tokle med hilsen,

BORGERDÅD

Borgerdådsmedaljen ble innstiftet 1819, og utdeles fra 1844 i gull (meget sjelden) og i sølv.

Den er bl.a. tildelt Nygaardsvold (1949) og Gerhardsen, (1972) antakelig for deres nidkjære anstrengelser for å bryte ned det norske forsvar i 30-årene.

Arbeiderpartiet vil derved rent taktisk reise seg sitt eget verdifulle minne i historien.

MEDDELELSE

til de av «våre» som er registrerte lånere i Norges Blindforbunds Lydbibliotek.

FRODE HALLE's bok: «FRA FINLAND til KAUKASUS» er talt inn på lydband av Vidar Sandem, og lånes ut.

og personlige hyggelige hilsener kom det også fra sjarmerende fru Unni og hennes mann Alexander Lange, — vår Grand old man.

Og så kom jubileumsfestens midtpunkt fram, den 91-årige fru K. fra Kristiansund. En personlighet av de sjeldne, som fortsatt full av glød og begeistring hadde tatt den lange og strabasjose reisen for å overvære jubileet.

Hennes tale var en eneste stor hyllest til lærer Nils Vikdal, som hun hadde kjent personlig, og som hun følte en grenseløs beundring for. Flere ganger ble hun avbrutt av bifall fra forsamlingen da hun sterkt og levende fortalte om fengselsstraffen på 2 år som hun fikk etter innsatsen for fædrelandet, og om oppholdet på Bredtvet, hvor hun hverken før eller senere hadde opplevet maken til kameratskap.

Fru K. var så visst et fantastisk bekjentskap, en praktkvinne som kunne få mange lunkne medsøstre til å skamme seg.

Andre talere, — ja, og seriøs underholdning slag i slag.

Vi opplevet Johan Barclay-Nitter, tidligere skuespiller og teatersjef på Trøndelag teater, med egne dikt. Det hele profesjonelt fremført med følelse og innlevelse.

Og vi møtte Vera Grønlund som i sin tid var skuespillerinne på Nationalteatret.

På jubileumsfesten spilte hun scener av Peer Gynt med sin partner Rolf De'Caspary. Ikke nok med det: Vera sang og klimtret på sin gitar, og Rolf (som også har syslet med teater) imponerte med opplesning og rollespill. Talenter som så absolutt burde mer frem i rampelyset.

Mangfoldige Catharina Normann sto også frem. Denne gang sang hun solo, nemlig «Mot Kveld» av Agathe Backer Grøndal, Maria Quislings yndlings-sang, og «Nærmere Deg min Gud», som fru Normann sist sang offentlig i Vår Frelsers kirke, ved en minnegudstjeneste for de falne i krigens slutfase. Bergljot Holther akkompagnerte henne, og det vakre innslag ble mottatt med stor glede.

Blant underholdningskreftene merket vi oss også Olav S. Bamle fra Ørvella ved Notodden som overrasket med gamle folketoner fra dalene.

Og timene gikk, og mens folket nøt rettene fra restauratørens veldekkede bord (og dessuten boller og kaker, bakt uker igjennom av fru Solveig Hauge-rud og døtre) gikk praten livlig, minner dukket opp, gamle venner fant hverandre og alle endes om FOLK OG LAND's store misjon for, ja nettopp, folk og land.

Vel blåst, kamerater. Vi møtes til 50-års jubileet.

Ref.

Hilsen fra Finn Brun Knudsen

Redaktør Kåre Haugerud!

Jeg takker for den hyggelige innbydelse til å delta i Folk og Lands 30-års jubileum. Dessverre må jeg, av helsemessige grunner, takke nei.

Jeg er lei for dette, idet jeg gjerne skulle treffe sammen med andre som drog lasset for å få avisen i gang og treffe de som kjemper videre.

Innbydelsen har gledet meg og jeg føler meg beæret.

Mine beste ønsker for avisen og fremtiden.

Finn Brun Knudsen

Hilsen fra Sven A. Lundehäll

Högt ärade nordiska kämpar!

I anledning av FOLK OG LAND, 1951—81, gratuleras Ni till detta stora, stolta 30-års jubileum. — Eder insats för rättvisa, sanning och solidaritet, kan icke nog värdesättas.

Ellös, Sverige, 25. sept. -81
Med nordisk hälsning,
Eder Sven A. Lundehäll

Hilsen fra Bergen

Sender noen ord for å takke på ny for det behagelige og uforglemmelige opphold under jubileet. Og sammenkomsten med så mange ekte, nasjonale nordmenn og kvinner, — uforglemmelig.

Og høytidstunden hvor vi mintes vår Fører og våre falne. Det var nok ikke fritt for at vi følte noe vått i øyekrokene, i alle fall kunne jeg se at svært mange var beveget.

Og for første gang på 31 år sang vi atter sammen «Norge vårt land». Ingen av oss hadde tenkt noe slikt.

Håper vi møtes igjen.

Vi fra Bergen

SVAR: Det er vi som skal takke for besøket. For oss som organiserer det hele gjør det godt å få en slik nærkontakt med abonnenter, og oppleve hvilke prektige mennesker som støtter avisen vår.

Det skal IKKE gå 30 år til, før vi treffes igjen.

Red.

Mange stier førte til Nasjonal Samling

Av TRYGVE ENGEN

Walter Fyrst:
Min sti. Eget forlag.
Kr. 95,- hos bokhandlerne.

Først på 50-tallet satt under-skrevne anmelder og skrev om sin vei gjennom bondereisinga til Nasjonal Samling og videre fram til det partiløse standpunkt som jeg siden har inntatt. Senere har flere mer eller mindre kjente personer fortalt om sine politiske veier i 20-30 åra og de nærmest følgende tiår. Nå, i 1981, kommer en av de mer prominente, Walter Fyrst, med si bok på ca. 280 sider. Her forteller han om sin «sti» helt fra hans snartur innom Norges kommunistiske ungdomsforbund i 1921, gjennom Fedrelandslaget og NS, til Arbeiderpartiet, og så endelig i 1977 til Høyre.

En stor del av boka er vidd Frivillig Norsk Arbeidstjeneste som var Fyrst's hjertebarn framfor noe annet. Og arbeidstjenesteideen har han så visst ikke oppgitt. Side 91 skriver han bl.a.:

«Hvorfor er man så redd for å lovfeste arbeidstjeneste? Er vi så små at vi ikke tør gjøre det fordi tyskerne misbrukte den her under krigen? . . . Er det noe rart at ungdommen kommer på avveier i et samfunn som t v i n g e r den inn i stadig mer skolegang selv om den ikke har lyst — for på den måten å hindre arbeidsløshet?»

Jo, en kan saktens spørre! Men noen arbeidstjeneste vil vi neppe få med det aller første. «Vekstpartiene», eller «de forente Hambropartier», som Jens Hundseid en gang kalte dem, må jo lengst mulig holde oppe forestillingen om interesse motsetninger som ikke lenger finnes.

Det er klart at Fyrst, som vi andre, har følt seg både urolig og forbitret over at våre myndigheter den gangen ikke sørget for å sette vårt forsvar i brukbar stand, over at regjeringsspennen flommet over av unøytrale opinionsytringer, og at det ikke ble gitt ordre om alminnelig mobilisering t.o.m. så sent som 9. april 1940. Merkelig nok synes han derimot ikke å ha reagert særlig på våre styremakters unøytrale holdning overfor vestmaktens åpenbare press. Sjølve generalprøven på Norges reaksjon, Altmarkaffæren, er således ikke nevnt med ett ord, heller ikke planene om «hjelp til Finland» via Narvik. Det var jo i tidsrommet 16. februar til 12. mars at Norges skjebne ble avgjort. Har det ikke falt ham inn at pokerspillet til Hambro-Ljungberg og medspillere kunne gi tyskerne folkerettslig hjemmel for en motaksjon? Nettopp dette var

jo avgjørende for de fleste av oss som seinere gikk inn for å støtte Quisling, idet det ga ham et moralsk alibi: Han sto jo på folkerettens grunn! Men dette viktige spørsmål feiet Fyrst unna med merknaden: «Han eller de andre — det blir ett fett».

Heller ikke kapitulasjonsavtalen av 10. juni er nevnt i boka. I den forbindelse er det verd å merke seg hva major Svein Blindheim skriver i sin anmeldelse i «Dag og Tid» 10/9 i år:

«For Fyrst å melde seg frivillig i aust var ikkje meir folkerettsstridig enn det var for meg å melde meg frivillig til Storbri-tannia til innsats for Nygaardsvoldregjeringa.»

Dette visste vi jo før, men ikke desto mindre er det interessant å konstatere at en mann som Blindheim nå så utvetydig fastslår at Norge som stat tråtte ut av krigen ved inngåelsen av Trondheimsavtalen. Riktignok presiserer han like etter at dette ikke «orsakar» Fyrst. Det kunne han nå spart seg, for Fyrst trenger like lite til orsaking for sitt medlemsskap i NS og sin fronttjeneste, som Blindheim og andre av samme kategori trenger det for at de medvirket til bolsjevismens seier over Europa. Begge parter handlet i god tru og ut fra ideelle motiver.

Alle som ønsker å skaffe seg kunnskap om Norges historie i førkrigstid og okkupasjonstid, bør, blant mye annet, også ta med Fyrst's bok. La nå gå med at det finnes ting som vi andre ikke ubetinget er villige til å underskrive —, f.eks. hans, som det synes, nokså subjektive dom over Quisling (s. 249), eller hans knefall for etterkrigstidens norske idokrati. Det var nemlig mange stier som førte til NS, og kanskje like mange som førte ut av rettskomediens kaos.

Trygve Engen
Oldersletta, Nesna.

REGNING

Regningen for enkelt NS-medlemskap og kontinuerlig prestatjeneste:

1. Berøvet eksistensgrunnlaget, prestatjenesten i 11 år.
2. 4 års frihetsstraff som ble sonet med 2½ år.
3. 8 000 kroner i inndragning. Penger jeg måtte låne.
4. Sterkt redusert statspensjon på grunn av manglende opprykk i lønnsklasse og redusert tjenestetid.
5. Dulgt og dessavuerende forfølgelse gjennom 36 år.

Pensjonert prest

Andrew Boyle: FOR KGB OG ENGLAND

Anmeldt av A. BELL

Fra forlaget «TIDEN» har vi mottatt ANDREW BOYLES bok «FOR KGB OG ENGLAND» til anmeldelse, og har overlatt anmeldelsen til en som kjenner den bakgrunnen Boyle skildrer.

Boken er ifølge anmelderen meget godt oversatt, lettlest — bortsett fra at de mange for oss ukjente navnene kan virke litt forvirrende — spennende og leseverdige for alle som har interesse av hva som virkelig skjer idag.

Når jeg etter den andre verdenskrigen satt sammen med «eldre» englendere, især slike som hadde studert i Cambridge, og disse begynte å snakke om «gamle dager» hendte det at jeg som tilhører stuset ved et ord eller et uttrykk. Men etter et par år vendte vi oss så til hverandre at en av mine hyggeligste bekjente åpent sa at mange av dem hadde vært kommunister den gangen. «Ikke innskrevne naturligvis», føyet han til. «Vi bare hang på. Den ene på den andre liksom. Uten å vite hva det hele gikk ut på.»

Så jeg gjenkjente miljøet da jeg leste Boyles bok. Men hvordan begynte denne påhengingen? Hvem startet den? Boyle mener at initiativet utgikk fra den sovjetiske politikeren Litvinof. Denne hadde allerede før første verdenskrig giftet seg med en engelsk pike av såkalt bedre familie og hadde tidlig fått et sterkt inntrykk av det gjensidige tilfoldsforhold som bandt den engelske over- og mellomklasser medlemmer til hverandre. Et inntrykk som senere kom til å bli et argument for opprettelsen av en kommunistisk celle i Cambridge.

Men hvorfor nettopp i Cambridge? Boyle mener at den før-

ste verdenskrig med sitt for englenderne nettopp store tap av unge, utdannede menn hadde skapt et tomrom i de kretsene som inntil da hadde vært de styrende i landet. Så å si hele den mellomgenerasjonen som i normale tider ville ha knyttet de eldre som enda holdt styret i sin hånd og de unge som sto ved begynnelsen av sin utdannelse sammen, var borte. Mellom eldre og yngre fantes det et stort gap som selv ikke de dyreste kostskolene kunne fylle. Disse bygget enda på åndvidenskapernes grunnlag, og dette tilfredsstillt ikke de unge som hadde opplevet, nettopp åndsvidenskapenes nederlag under krigen.

Derfor begynte en stor del av disse utlignende å samle seg i Cambridge. Her hadde nemlig noe nytt begynt å slå røtter. Naturvidenskapene. Og disse ofte forbundet med de nye, marxistiske teoriene. Representanter for den nye retningen var f.eks. professorene Bernal og Needham, den første fysiker og den andre kjemiker. Men ingen av disse forpliktet seg til å tjene kommunistene direkte. Bernal etterfulgte riktignok i 1958 madame Curries svigersønn, professor Joliot, som president av det av Komintern grunnede World

Peace Council, men dette er et åpent foretagende. Mens Needham allerede i førtiårene slo seg på Kinaforskning og gjennom sine forelesninger — undertegnede hørte nylig en av dem — gir uttrykk for hva han sympatiserer med. Litt senere slo også økonomen Maurice Dobb som foreleste og skrev om marxismen seg ned på samme sted, og litt etter litt samlet disse eldre en krets av unge sympatisører om seg.

Disse omstendighetene førte ifølge Boyle til at Sovjetunionen — eller nærmere sagt Kominterns vesteuropeiske kontor — besluttet å opprette en kommunistisk celle i Cambridge. Noe som førte til at det litt etter litt i Cambridge oppsto en gruppe hvis kjerne direkte forpliktet seg til å arbeide for Sovjetunionen. Og hvilken gruppe? En gruppe unge mennesker som forberedte seg på å innta høye stillinger i engelsk samfunnsliv og som hadde et utall av slektninger og familievenner rundt om i alle departementer og viktige organisasjoner. Forbindelser, som uten selv å ane det, kom til å skaffe Sovjetunionen mange viktige informasjoner. Samtidig skulle Cambridge trekke til seg nye sympatisører og i skrift og tale skape grobunn for kommunismen i England.

Men hvorfor, kan man spørre, ble det ikke oppdaget? Kanskje lå det litt i den engelske overklassens livsstil. En ung overklassemann kunne tillate seg meget som av omgangskretsen bare ble betraktet som naturlige ung-

domssynder.

Eller man kan spørre hvorfor gruppen ikke oppløste seg når medlemmene kom i modnere alder? Men den som spør om det, kjenner ikke KGB som den sovjetiske etterretningstjenesten nå heter. Det finnes vel neppe en annen lignende tjeneste som så konsekvent og sterkt binner til seg, den som engang har gitt den lillefingeren. Blant annet forstår den å holde bevisstheten om at man herved har satt seg utenfor og sveket det samfunnet og det landet og folket man tilhører så levende i sine ofre, at den som har gitt lillefingeren heller gir begge hendene og begår hundre nye svik enn å stå frem og tilstå det ene, første.

Litt vanskelig ble det for gruppen i den andre verdenskrigen. Iallfall så lenge Sovjetunionen ble regnet som fiende. Da krevet grupens arbeide stor omtanke og forsiktighet. Men dette forandret seg da tyskerne marsjerte inn i Sovjetunionen og Churchill anerkjente Stalin som forbundsfelle. Nå fikk medlemmene ikke bare jage etter informasjon. De fikk også selv mulighet til å handle. Virke direkte inn på krigens gang. Boyle nevner for eksempel hvordan en av medlemmene som var ansatt i utenriksdepartementet klarte å få omdirigert forsyninger bestemt for den jugoslaviske, vestlig innstilte motstandsleder Mihajlovitsj til den kommunistiske motstandslederen Tito. Dermed hjalp han til med å skape et kommunistisk Jugoslavia.

Men også annen verdenskrig tok slutt, og KGB's Cambridge-gruppe så lyse tider i møte. Tyskland var helt knust, England svakt og Amerika langt borte. Så seierherren i Europa var etter deres mening Sovjetunionen. Med andre ord hadde deres side seiret. Men amerikanernes Marshall-plan gjorde

dem en strek i regningen. Vesteuropa ble usedvanlig hurtig bygget opp igjen, og dets mennesker ville ikke ha noe med kommunismen å gjøre. Så ord som utgikk fra et av gruppe-medlemmene om at nå ville alle komme til å ende som yankienes vasaller fant ingen gjenlyd.

Samtidig begynte også gruppen å gyng under dem selv for flere sovjetiske offiserer og embesmenn flyktet vestover, og disse fortalte underlige ting. I følge dem skulle det sitte KGB-agenter både i det engelske utenriksdepartementet og i engelske sikkerhetstjenester. Navn dukket opp som Donald Maclean og Guy Burgess. Den første i UD og den andre i BBC og sikkerhetstjenesten. Senere kom også navnet Philby til. Også fra sikkerhetstjenesten. Og til slutt navnet Blunt som i mellomtiden var blitt en kjent kunsthistoriker, professor og forvalter av dronningens kunstsamling.

Men tiltross for overløpere fra øst og til tross for at de tre første mere enn en gang mistet nervene, grep ingen inn. Her funksjonerte det klassesamholdet som Litvinof allerede hadde merket seg før den første verdenskrigen. Venner dekket stadig sine venner under påskudd av at bevisene ikke strakk til. Inntil først Maclean og Burgess og senere Philby forsvant bak jernteppet og dermed for alltid befridde sine venner for å måtte stå opp og vidne mot dem, ja, kanskje til og med dømme dem. Bare Blunt tilsto i England, men hans sak ble dysset ned og dronningen skal ifølge Boyle ha blitt bedt om å late som ingenting og beholde ham som kunstekspert. Dette var i 1964. Men i 1979 fikk statsminister Thatcher innsikt i de gamle forhørspapirene. Derpå fulgte dronningens oppsigelse av malerieksperten, That-

(Forts. side 6)

MÅNEDENS «PERNILLE»:

MORS TANKEKORS

Jeg skulle så gjerne ha vært med på tredeårsfesten for «Folk og Land» søndag den 1. november. Skjebnen ville det imidlertid ikke slik, skjebnen i form av krabbeskjell.

«Gullet» hadde annonsert at hun var lei discotek og ville bli hjemme lørdagen som gikk forut. Så kjøpte jeg hennes livrett, krabbeskjell. Det blir en stund til det kjøpes krabbeskjell her i huset, den sak er sikker.

Det jeg skriver nedenfor er bygget på fars referat som forresten stemmer godt over ens med redaktørens. En skal jo helst høre en ting i alle fall fra to sider. Riktignok har det vært umoderne i Norge etter 1945, men en fraskilt tenåringsmor har ikke alltid anledning til å være moderne, og det blir lenge til jeg får råd til å kjøpe bluser med pipekraver a la århundreskiftet. Så tilgi meg at jeg

er umoderne og gjerne vil høre en sak referert fra minst to sider før jeg finner den troverdig.

Det jeg særlig bet merke i var noe Marna Pedersen (en av dem som hadde mot til å eksponere seg i fjernsynsserien «I Solkorsets tegn») sa i sin tale til jubilenten (jeg håper jeg siterer riktig):

«Vi var de første ungdomsopprørere, og det var idealisme som drev oss. Dagens ungdomsopprørere gjør opprør for opprørets skyld. De blir forstått glugg ihjel når de havner for retten. Hadde en av dommerne forstått oss, da vi havnet for retten, hadde vi vel be-svimt.»

Så vidt jeg vet øvet disse ungdomsopprørerne, Marna Pedersen forteller om, ikke vold. De brukte heller ikke narkotika. De var heller ikke en skrikende masse som huet om politivold, for de knuste ikke vinduer, brøt seg ikke inn i

forretninger, øvet ikke hærverk. De hadde en overbevisning om at mangt måtte endres dersom Norge skulle bli et bedre land å leve i. Men de sang om det, brukte ikke sten, de hadde vyer om det som måtte og kunne komme når også de andre var overbevist.

Nasjonal Samlings Ungdomsfylking het de. De samlet seg ikke ved Abelshaugen i Oslo for å storme nedover Karl Johan ødeleggende mest mulig på sin vei. De ville ved sin entusiasme påvirke alle som de mente var likegyldige og dvaske overfor utviklingen.

Men slikt var straffbart overfor en «Landssvikanordning», som med tilbakevirkende kraft så dagens lys i London i 1944. Dagens opprørere er hjemfallen til straff etter bestående paragrafer, men det ser de dømmende myndigheter gjennom fingrene med. Mot lover med tilbakevirkende kraft var det

intet forsvar. Stilt overfor slike, var det ingen forståelse eller for-svar å finne.

Og fortsatt er det intet forsvar å finne intet som har endret seg. Det tilbakevirkende er rett, det bestående visvas, som det bare er å forbryte seg mot.

Det er snart ikke en dag uten bestialske mord. PR-kåte advokater står i kø for å overta forsvaret. Al verdens unnskyldninger finnes frem for å frita de skyldige for straff eller lengere straffer. Jeg skal ikke her plage leserne med lange oversikter, men bare påpeke at en hollender for mord forbundet med usigelig sadisme fikk tolv år (og glem ikke at jeg er mor til en pike som snart blir seksten år). Hva var det de fikk tolv år og mer for i 1945 og 1946? Men disse som idag myrder i bestialsk sadisme er rene mordere, det var tanken som var straffbar i 1945 og

utover.

Er det ingen av dem som, folkevalgt, regjerer over oss, som setter seg ned og gjør seg tanker og tankekors som det skildrede?

Pernille

PS. Jeg taker Arild for hans brev. Jo, jeg er elleve år eldre enn deg. Du synes å være et fint menneske. Din mor var og er ingen kriminell. Hun er et menneske som er gjenstand for min høyeste beundring. Folke Bernadotte var ganske riktig «utlending», og derfor ikke «utenfor» som alt for mange innenfor dette lands grenser var etter 1945. Jeg kommer igjen tilbake til frontøstrene i neste nummer. Disse er vel de som aller først skal renskes før turen kommer til alle, alle de andre.

Din Pernille

Folkerettskren . . .

(Forts. fra side 1)

På samme side skriver herr Haukelid: «Det finnes ingen annen lov enn den at vi må seire. De amerikanske gangstere ville vel ha satt stor pris på de kurser vi gjennomgikk.» Om hva Haukelid og andre britiske agenter lærte på kursene blir omtalt i «Kompani Linge» I, side 40: «Han (instruktøren) ville gjerne ha dem til å tro at det var en nytelse å se en tysker ligge å vri seg i dødsdøds kamp med en kule i magen. Derfor rådet han dem til å sikte lavt; et skudd i magen ga motstanderen tolv fæle og hele timer å dø på.»

La oss så se litt på hvordan Churchill-England forholdt seg til folkeretten. I et memorandum fra marineministeriet (Churchill) den 16/12 1939 angående den tyske malmtransporten heter det at «transporten må stanses med midler som hverken er militære eller diplomatiske». Fra britisk side ble det da også foretatt et sabotasjeforsøk (Strike OX) mot Oxeløund. William Stevenson forteller i «Dekknavn Intrepid» side 87 at da utenriksministeren, lord Halifax, ble underrettet om sabotasjeforsøket, «brølte han at «Strike OX» var en krenkelse av internasjonal lov uten side stykke». Side 115 i samme bok skriver Stevenson: «Enkelte avtroppende tjenestemenn mumlet noe om at Dalton ville lede et «ministerium for uedel krigføring», I juni 1940 ga Churchill sin berømlige ordre: «Set Europe Ab-

laz!» og like etter ble organisasjonen *Special Operation Executive* opprettet i Baker Street i London. Organisasjonen skulle samordne undergravnings- og sabotasjevirkosomhet i de tyskbesatte land. Både den britiske utenriksminister og de britiske yrkesmilitære var meget sterkt imot denne form for folkerettsstridig krigføring. «De yrkesmilitære i the Regular Army hevdet at slike avdelinger ville skade Hærens disiplin og prestisje» opplyser dr. Kjelstadli i «Hjemmestyrkene I» side 57, men Churchill ga seg ikke. «Hans press på the War Office og the Regular Army gjorde sin virkning» forteller Kjelstadli videre. Den spesialorganisasjon som Churchill fikk opprettet ble ledet av skotten Colin Mc Gubbins. «Fra sine forfedre hadde han arvet en fribytters instinkter» beretter «Dekknavn Intrepid» side 72. «Du kommer til å trene opp gangstere» sa en innviet kollega til Gubbins. «Hvordan kan en yrkesmilitær som Dem forsvare noe slikt» heter det i forannevnte bok side 101. På samme side uttaler en av organisasjonens medlemmer at «det er på tide at vi lærte oss å slåss uten hansker, med knespark i skrittet og med dolking i ryggen».

At det ikke bare var på Terje Vigens tid at «lykken er med den engelske mann på rov mellom Norges skjær» gir T. Nordangers bok «Lang kyst» et rystende bevis på. I forordet til boken skriver kommandørkaptein Ole Siem bl.a.: «Den måte

krigen ble ført på under okkupasjonen skapte særlig store vanskeligheter for vår kystfart. Folk som var reddet fra krigsforliste skip på kysten fortalte, at det fra fly som senket skip, ble skutt på livbåtene hvori de reddede befant seg. Det var slike begivenheter som gjorde at man fra vår side ved oppsetting av rutene måtte treffe disposisjoner for å «beskytte oss mot våre egne», som det ble sagt.»

Senkningen av hurtigruteskipet *Sanct Svithun* fant sted 30. september 1943. Ifølge Nordangers bok var det britiske fly som senket skipet, og ved forliset omkom minst 41 nordmenn. Senkningen blir kommentert i et brev til *Hjemmefrontens ledelse*, datert 20/10 1943, til pressekontoret i Stockholm. *Stockholmslegasjonen* videre sendte brevet den 25/10 s.å. til Utenriksdepartementet i London. I brevet heter det at ifølge øyenvidners og overlevendes beretninger er opplysningene i tysk presse korrekte, og Hjemmefrontledelsen trøster seg med at

«Når de uheldige virkninger ikke er blitt større, kommer dette av at alle hjemme nekter å tro at engelskmennene kan oppføre seg på en sådan måte».

Men nøyaktig på «en sådan måte» oppførte engelskmennene seg ved senkningen av fem norske hurtigruteskip og en hel rekke andre norske passasjerskip, og nær 700 nordmenn mistet livet ved senkningene.

Til slutt: Jeg går ut fra at Tim Greve blir gitt spalteplass

til en eventuell imøtegåelse av de opplysninger jeg ovenfor har gitt. Jeg føler meg nemlig overbevist om at takhøyden i *Folk og Land* er noe større enn i den avis herr Greve er redaktør for.

8643 Bjerka
John Sand

For KGB og . . .

(Forts. fra s. 5)

chers bekjentgjørelse om at Blunt var fjerde mann i agentgruppen fra Cambridge og hans egen, litt ynkelige tilståelse i fjernsynet.

På 400 sider skildrer Boyle denne agentgruppens utvikling, men etter lesningen sitter man igjen med en følelse av at dette kanskje ikke er alt. Med et ønske om at man — hvis mulig — i England måtte gå enda dypere inn i komplekset! Likeledes ville det være ønskelig om andre land ville gjøre det samme. Kanskje ville vi dermed få et helt annet

historiebilde enn det som hersker i dag.

Hva våre medløperbekjente angår er jeg overbevist om at deres forfærdelse var ekte da de begynte å skjønne hva som i grunnen hadde pågått i Cambridge i deres studenttid. Og at de sikkert grøsset ved tanken på hvor lett de selv kunne ha blitt trukket med i avgrunnen. Mange lærte at ikke alt er lek som ser ut til å være det.

Forøvrig viser Boyles bok såvel som andre beretninger at overløperer er de farligste for dem som engang har gitt KGB lillefingeren. Riktignok lykkedes det ifølge Boyle å få tatt livet av overløperen Volkov som holdt på å forråde Cambridgegruppen og nu så sent som ut på forsommeren i år, lykkedes det østtysk etterretningstjeneste å få tilbakelevert av den vesttyske etterretningstjenesten, BND, overløperen Rauschenbach før denne overhodet var blitt avhørt. Men så glat går det ikke alltid.

A. Bell

Akkurat som i kjære Norge

«Folk som hadde vært vett-skremte ved synet av en tysk soldat i fem år, marsjerte omkring, travle og viktige med unødvendige våpen og arresterte quislinger.

Tåkede personer dukket frem som partisanhelter og satte myndighetene ut av spillet, andre kom frem fra trygge tilfluktseder

og påsto at de hadde vært i maquisen. (Motstandsbevegelsen.)

Mange private oppgjør foregikk i all stillhet.»

Dette har jeg hentet fra Nicolas Freeling' bok: «Love in Amsterdam». På norsk heter den «Mord i Amsterdam». Da går den vel bedre. (Dreyer 68)

Konstantine Myhre

Nytteeffekt og følelsesliv

Herr redaktør!

«England besatte Island 7. mai 1940. Hensikten var å komme tyskerne i forkjøpet.» (Chr. A. Christensen i «Verden siden 1930»)

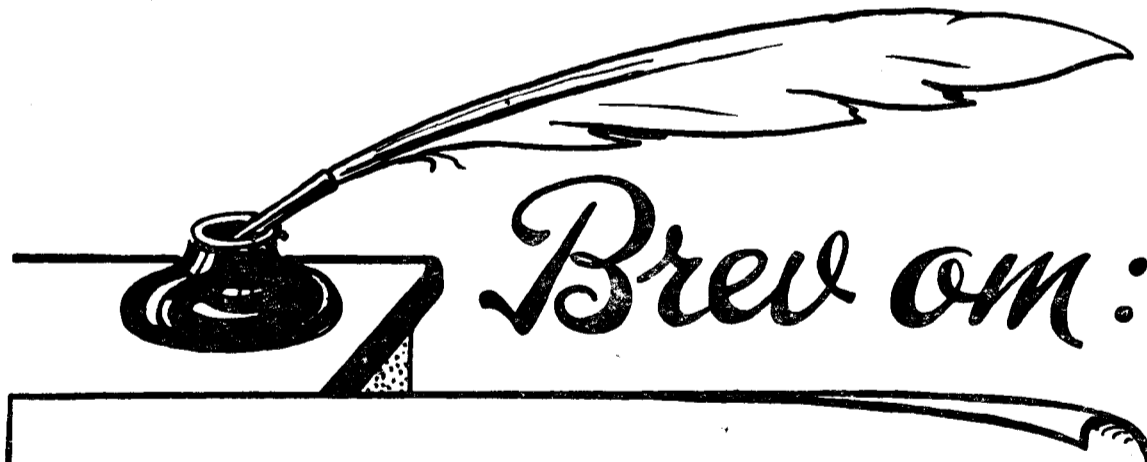
«Island ble okkupert av britiske styrker 10. mai 1940. USA overtok forsvaret 7. juli 1941.» (Cappelens leksikon)

«Immediately after the german Invasion of Denmark (9. april 1940) the British occupied the Island. In 1942 the US took over the task of patrol and Protection . . .» (Encyclopedia Britannica)

Som man vet ville alle stormakter «beskytte» Norge i 1940. Tyskerne kom hit opp for å komme englenderne i forkjøpet, englenderne hadde samme planer, men kom noe for sent.

Så besatte de altså Island («took over the protection . . .»)

Men her står vi atter en gang ved det merkverdige begrep om «følelsers reaksjoner»: Tysklands okkupasjon vakte, som naturlig var, en mektig harme. Men våre følelser overfor England var harmfunn fordi de kom for sent!! Da England besatte Island tidde verden stille.

De moralske lover er meget elastiske og de praktiseres etter nytteeffekt og følelsesliv. Eller hva?

Spek.

For veik

Herr redaktør

Mitt første kjennskap til nasjonalsosialismen fikk jeg gjennom barnebladet «Magne», et av de siste årene jeg gikk på folkeskolen. Det var omkring 1927—28. Det hadde en lang artikkel om smedsønnen Mussolini's utrettelige kamp mot kommunistiske elementer og opprørere i Italia på den tid.

Da jeg hadde lest artikkelen noen ganger, bestemte jeg meg

for at jeg skulle være nasjonalist resten av livet.

Det løftet har jeg holdt i over 50 år nå, men det har kostet meg usigelig mye av tålmodighet, sjikane, økonomiske vansker og arbeidsledighet.

Dette har skjedd helt til dags dato.

Ja, nå er jeg blitt pensjonist på minste grunnplan, så det ser litt lysere ut. Men av og til får jeg høre at jeg ingen pensjon skulle hatt. Grunnen synes klar. Men jeg har ikke ligget samfunnet til byrde mer enn de tre årene de holdt meg innesperret etter okkupasjonen. Og det var jo samfunnets egen skyld.

Jeg ser frem mot lysere tider, men de finnes nok ikke i dette livet for en som er nasjonal.

Til GRO i AP vil jeg si, som

bondekona i Gudbrandsdalen sa til prins Fredrik: — Det er vakert kjøtt og blod i deg, men du er for veik til å være Norges frelsesmand.

Nils Berven
Berven, Bjonerøa

Hyklere

Gjennom alle tider har hungerblokkader/beleiringer vært et anerkjent og meget anvendt våpen under krig.

Vi minnes at tyskerne sultet ut Paris i 1871 ('to kroner for en rotte', ble det fortalt).

Vi minnes ballongfarerne som slapp ut av hovedstaden og havnet under Lifjell i Seljord etter 15 timers dramatisk ferd, og som

under stor hyldest ble bragt til Kristiania, hvor blandt annet Bjørnstjerne Bjørnson talte for dem. Vi minnes hungerblokkaden under krigen Danmark/Norge/England, cfr. Terje Vigen. Vi minnes også det sultende Tyskland under første verdenskrig, mens det norske folk danset sanseløs omkring gullkalven og alder minst tenkte på kvinner og barn som døde av sult. Frankrike fikk også sagt takk for sist.

Som Per Vogt skriver i sin utmerkede bok: «Jerntid og jobbetid»: «. . . og engelskmennene truer oss til å nekte matsalg til tyskerne, som holder på å sulte ihjel. Er det verdig? Er det noen som kan se på slikt uten å skamme seg i dypet av den smule sjel han har fått reddet ut av ulykkene . . .?»

Å, jo da, vi klarte det den gang, men så hadde da riktignok England kjøpt opp hele vår fiskeproduksjon, som råtnet opp i tusentalls tønner på kaiene i Oslo og Bergen.

For noen hyklere vi var, i det onde som i det gode. Til unnskyldning kan anføres at man den gang ikke hadde hverken radio eller TV, som førte krigen like inn i stuen.

Det har den senere tid gjort. Vi får se lidelsene, og de appellerer til våre hjerter. Klokt eller uklokt. Godheten seirer.

Konstantine Myhre

Norges krig . . .

(Forts. fra side 1)

den stund krigen mellom Norge og Tyskland fortsatte, måtte det være den svenske regjeringens plikt å internere dem til krigens slutt ifølge Haagreglene. *Det var regjeringens ønske å få offiserene over til England*, men han kan ikke huske at regjeringen grep inn, eller rettet noen offisiell henvendelse til Sverige om saken.»

Også den fhv. utenriksminister Halvdan Koht vidnet. Han sa ifølge samme referat:

«Kapitulasjonsavtalen har Koht aldri sett. Regjeringen var skuffet over at de norske offiserer ble sendt hjem fra interneringen i Sverige i 1940, og han mener å huske at det ble sendt en protest til den svenske regjeringen, men er ikke helt sikker.

Av Morgenbladets referat av 29/11 fremgår, sa Koht, som vidne: «Det står for meg som det ble protestert».

Etter disse vidneutsagn fremgår det tydelig, at regjeringen iallfall ønsket offiserene over til England og at regjeringen var mot hjemsendelsen til Norge.

Men disse prov får en under-

lig belysning, ved forskjellige andre uttalelser om det samme spørsmål.

For det første kan nevnes opplysninger i general C. A. Fleischer «Efterladte papirer». På side 89 står følgende: «For den internerte styrke av 1. divisjon i Sverige traff regjeringen den bestemmelse at hele styrken skulle demobiliseres og sendes tilbake til Norge. Det ble fra H.O.K. (Hærens Overkommando) muntlig og også skriftlig fremholdt at de som ønsket det, burde gis anledning til å komme hit. Dette ble avvist av F. D. under henvisning til den lange og kostbare reise hit. H.O.K. fremholdt der nest at iallfall de frivillige av befalet burde tas over og at det iallfall ikke gikk an å sende de garniserende offiserer tilbake til Norge, hvor de, etter alt hva der forelå, ville få valget mellom å bli fengslet eller forplikte seg overfor tyskerne til ikke mere å delta i denne krigen. Ingen av disse argumenter ble hørt. Styrken ble demobilisert, og det ble — etter hva det er opplyst — senere sendt beskjed til Sverige om at man ikke trengte befal av hæren herover.»

De her siterte uttalelser av general Fleischer faller sammen med fremstillingen hos Ole Kris-

tian Grimnes i hans bok: «Et flyktingesamfund vokser frem» (Aschehougs forlag 1969, side 30:

«Det var en lang og kostbar reise, og den norske regjering i London var ennå lite innstilt på å sende særlig mange den lange veien. I et telegram til legasjonen (i Stockholm) den 2/11 1940, stilte den riktignok offiserene fritt om de ville vende tilbake til Norge, bli i Sverige og få lønn av legasjonen, eller dra østover gjennom Sibir. Men i første omgang insisterte den på at bare utdannet flypersonell skulle sendes fra Stockholm, ikke hærens befal eller frivillige.»

Videre kan siteres en verbalnote fra den norske legasjon i Stockholm den 10. juli 1940 til svensk U.D. bl.a.:

«Den norske regjering har i prinsippet ikke noe å innvende mot at hjemsendelse finner sted».

Siteres kan også følgende «Order» fra den svenske interneringsstab i Filipstad den 9/7 -40, hvor det pkt. 260 heter:

«Avskrift av meddelende från Kgl. Norsk Legasjon til forsvarstabens interneringsstab. Hjemsendelse av norske offiserer. Den norske regjering har meddelt som sin oppfatning, at i Sverige

ulønt og utskrevet befal bør nytte høvet til å komme tilbake til Norge når interneringen blir hevet. Det fastlønte befal stilles også fritt, men det må nøye sees i sammenheng med de betingelser som måtte bli stillte av de tyske myndigheter. Militærattasjeen vil være takknemlig om ovenstående blir meddelt de norske internerete. Ærbødigst O. Strugstad.»

Den 12. juli 1940 ble interneringen av de omlag 4 200 mann fra 1. divisjon hevet og den 24. juli gikk siste transport hjem til Norge. Bare ca. 400 mann valgte å bli igjen i Sverige og ta arbeide der. Også disse som ble igjen ble av den norske Stockholm-legasjon forsøkt presset til å reise hjem. Om dette forteller Grimnes i den foran nevnte bok, s. 25 øverst:

«Utpå sommeren 1940 begynte legasjonen og flyktingekontoret å legge press på de flyktinger som ennå var igjen, for å få dem til å vende hjem. I et rundskriv 27. juli ble selv flyktinger i lønnet arbeide rådet til å reise hjem . . . 10. august ble det foreslått at matbilletter skulle nektes til den del av flyktingegebelegget, som kunne reise hjem 4. august fikk dessuten enkelte av flyktingene i hovedstaden, som hadde oppført seg dårlig,

beskjed om at alt underhold var inndratt, at de burde søke tysk visum ved det tyske konsulat, og at de ellers kunne risikere å bli hjemsendt av det svenske politi».

De her siterte uttalelser viser iallfall hvilken planløshet og forvirring, som må ha preget den norske regjering, selv da den var kommet til London. Selv de medlemmer av regjeringen som i denne forbindelse hadde nøkkelstillinger, forsvarsministeren og utenriksministeren viste seg i 1947 å ha en så dårlig hukommelse, at de ikke husket hva de selv hadde vært med på. Man får være elskverdige og godta det som årsaken.

Alle uthevelser er foretatt av meg.

Halvor Diesen

Folk og Land kor går du . . .

(Forts. fra s. 2)

fakta. Instituttet treng derfor eit eige fagtidsskrift, der ein offentlig kan legge fram og diskutere det historiske materiale som instituttet skaffar til veges, og der ein på reint fagleg grunnlag kan få historisk interesserte folk i tale. Dette må vera tankegangen bak Melsoms forslag.

I motsetning til INO, inneheld namnet «Folk og Land» i seg sjølv ei politisk program. Det fortel at bladet vil arbeide for vår nordiske folkeætt, verne vår gamle kultur og hevde det norske folks rett til og råderett over dette landet som fedrane våre har rudd og bygd før oss. Sjølv sagt må det søke sitt grunnlag i vår historie, både den eldre og den nyare. Men det må også rette sine søkelys mot samtid og framtid, m.a.o.: Det må vere dagsaktuelt, politisk vake og aktivt! Det må føre vidare det positive i Nasjonal Samlings program og ideologi, det må få nye ættleder til å «gløde for land og rike». Slik kan bladet vera med på å legge grunnlaget for ei ny nasjonal vekking —, eller om ein vil: Ei Nordisk Folkereising, som i si tid kan skape basis for den neste stat —.

Skal bladet fylle ei slik oppgåve, kan det ikkje vera bunde innanfor dei tronge grenser som INO's formål set. Som 30-åring står det framfor ein skilleveg. Skal det avgrense seg til berre å vera meldingsblad for INO? At det ved å velje denne linja vil vinne sympati og velvilje his NS-rørsla sine svorne motmenn, det er berre rimeleg. Dei veit at det i så fall vil avgå ved ein stille død etter kvart som det tynnast i rekkene av gamle «støtter».

Eller: Vil INO fordele sin aksjestokk på andre interesserte, slik at bladet kan bli talerøy for ei ny fellesskapsrørsle, tvers over gamle klasse- og partigerder?

«Folk og Land», kor går du?

Ragnar Omberg,
Rolvøy.

Oldersletten, Nesna.
Trygve Engen

Et apropos til Norges krig

Av RAGNAR ORMBERG, Rolvsøy

Under denne tittel hadde Halvor Diesen en lengre artikkel i Fredrikstad Blad den 10. april i fjor. Min far var med på dette felttoget. Tillater meg å sakse litt fra hans etterlatte papirer:

«— Den 7. april 1940 fløy 11 militærfly (9 transportfly og 2 jagerfly) opp langs Glomma, marsjretning nord. De hadde engelske kjennetegn.»

Denne episode ble omgående innrapportert til regimentskontoret i Fredrikstad. Far møtte opp ved Lisleby stadion den 8. april, idet han trodde, at nu måtte mobiliseringsordren være kommet, kun han møtte opp. Den 9. april møtte han opp på Østsiden skole kl. 0700. Denne gang var en god del ivrige forsvarere møtt frem.

Far fikk overtalt regimentssjefen til å innkalle sikringskompaniet. Regimentssjefen hadde flere telefonsamtaler med H.O.K. Ingen mobiliseringsordre forelå. Stemningen var amper.

Regimentsjefen besluttet så å innkalle sikringskompaniet. Dette gjorde han da på eget ansvar, altså før stille mobilisering foreå.

Far hadde den første gruppen på 21 mann klar til innsats. For å få geværer, måtte han avværne rekruttene, idet det viste seg at sluttstykkene til de geværer som var lagret i Fredrikstad Ø. befant seg på lager i Kongsvinger, et forhold som forf. Bjørn Bjørnsen så riktig har registrert i sin bok «Det utrolige døgnet».

Gruppen stilte på Fredrikstad Jernbanestasjon kl. 1700 den 9. april. De forskanset seg i venteværelset.

Ved middagstid den 11. april kom et tysk fly over, som ble beskytt av denne gruppen, med geværer så krigsmalingen flagret. Flyet tok en runde, kom tilbake, slapp en ballong som ble hengende over stasjonsområdet. Noen sekunder senere kom et annet fly og slapp en bombe. Denne traff et hus på Guldbergstien. Far og noen til fra gruppen løp til for å se om noen ble skadet. Kun en mindreårig gutt var å se utenfor. Far ba ham holde geværet mens han krøp inn i ruinene for å undersøke. Denne gutten ble så forfjamsset at han slapp geværet og stakk.

Politiet ble kontaktet pr. telefon for om mulig å få hjelp til å få eventuelle beboere i området i sikkerhet. Politiet kunne imidlertid meddele at evakueringskomiteen hadde evakuert.

Den 12. april kom det en melding fra sønn av stasjonsmesteren på Rygge om at 2 tyskere var med sydgående tog. Denne melding ble misforstått dithen at det var et tysk trosskutttransporttog. Toget ble imidlertid stoppet og undersøkt. To sivile tyskere på vei hjem, visstnok sjøfolk. Etter en time kom klarordre, toget skulle undersøkes nærmere grensen. «Fredag 12. april kl. 1400. Ordre om tilbaketrekning til Fredrikstad Ø.» Lørdag 13.

april kl. 1800 reiste kompaniet til Slitu, ankom ca. kl. 2400. Lå i låven på Næringsrud.

Ved Fossum bro ble de beskytt av sine egne som hadde forskanset seg oppe i fjellsiden. Det var mørkt ved fremkomsten dit, men en saftig norsk ed fra forsvarerne avklarte situasjonen.

Skader ble forvoldt på hester og kjøretøyer, ellers intet. Hele 1. div. ble beordret inn i Sverige. Far og flere andre nektet, de skulle jo til Kongsvinger for å få sluttstykkene, men ordren gjaldt også dem.

«Mandag den 15. april kl. 06. Vi gikk over grensen. De fleste ble internert i en leir i Filipstad.» Far ble valgt til tillitsmann for de internerte.

Et av hans oppdrag gikk ut på å undersøke mulighetene for hjemsendelse av disse. Han henvendte seg til de tre impliserte, og fikk omtrent like svar fra de svenske og tyske myndigheter, nemlig intet å bemerke. De norske sa bent nei, «ikke tale om» så lenge Norge er i krig med Tyskland forbyr folkeretten oss å gi en slik tillatelse, dessuten skal dere brukes som politisoldater ved en eventuell frigjøring. Dette svaret var på dette tidspunkt ca. 1. mai korrekt. Imidlertid kom det et telegram ca. 6. juli til det svenske UD som ble lest opp av den svenske interneringssjef major Tage Lundberg, hvor den norske regjeringen i London stilte de

internerte fritt i hvorvidt de ville reise hjem, komme over til England eller forbli i Sverige. Den overveiende del reiste hjem, mot å undertegne et tysk dokument hvor de pantsatte sitt liv og eiendom mot at de ikke foretok seg noe ulovlig overfor okkupasjonsmakten.

Far fikk forøvrig en skrape av major Lundberg fordi han hadde tillatt seg å rette forespørsel til den tyske legasjon i Sverige.

Fars svar var følgende: «Det er flere impliserte i denne saken. Vi må ha garanti for at vi ikke blir arrestert ved hjemkomsten, dessuten har jeg sendt mine brev gjennom interneringsstabens kontor, der kunde De ha holdt brevet igjen hvis De ønsket.» Det ble med det.

Ovenstående korresponderer ganske godt med Halvor Diesens innlegg. Dessuten antyder jo dette at den norske regjeringen i London endret sitt syn fra før og etter våpennedleggelsesavtalen av 10. juni som regjeringen i mellomtiden hadde undertegnet.

Har et bestemt inntrykk av at den offisielle fremstillingen av kampene i Østfold ikke alltid er korrekte, således skriver Andreas Hauge i sin bok «Kampene i Norge 1940», bind 2, side 74, at Rolvsøysund Bro var sprengt. Dette er ikke riktig. Broen ble ikke sprengt.

DAGSORDREN

TAKK

FOLK OG LAND retter en hjertelig takk til alle som gjorde sitt til at vårt jubileum ble et varig minne.

Takken går til tilreisende fra hele Norge, og til innsatsgruppen som hjalp oss med dagers forberedelser til jubileumsfesten, og til mottakelsen av våre gjester.

Vi takker også for alle gode ord til FOLK OG LAND i brever og telegrammer, under debattprogrammet og i talene. Under jubileet fikk vi små og store gaver, som vi satte stor pris på, og som vil bli nytt til beste for det vi kjemper for. Takk alle sammen.

Redaksjonen.

Også dette bør være sagt

Fjerde bind av bokserien SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONS-HISORIEEN håper vi foreligger før jul. Boken får titelen OGSÅ DETTE BØR VÆRE SAGT og er skrevet av NS-mannen EINAR SYVERTSEN fra Gjøvik, som var redaktør av «NS-månedshfte».

Boken skildrer inntrykk og opplevelser gjennom mellomkrigstid, okkupasjon og rettsoppgjør. Boken blir på ca. 240 sider, heftet.

A/S HISTORISK FORLAG kan tilby FOLK OG LAND's abonnenter boken til SPESIALPRISEN KR. 50,— ved bestilling før den 10. DESEMBER 1981. I bokhandelen blir prisen kr. 75,—.

Da det er viktig å nå utenfor våre rekker, oppfordrer vi våre abonnenter til også å bestille boken til personer som vil ha nytte av å lese den. Legg ved adresseliste til disse, hvis vi skal ekspedere disse. Julegaver sendes først.

Ved forskuddsbetaling portofri forsendelse. Ellers kommer porto og oppkravsgebyr i tillegg.

Betaling kan skje til bankgirokonto 6063.05.01248, til postgirokonto 5 15 46 38, i sjekk eller i frimerker. Benytt gjerne kupongen under.

Jeg bestiller eks av OGSÅ DETTE BØR VÆRE SAGT á

kr. 50,-. I alt kr. Forskuddsbetaling skjer ved:

...../ønskes som oppkrav. (stryk det som ikke passer.)

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

Filipstad 9/7 1940 K11400.

O r d r e n

254. Kokspersonalen i Hællefjord tillerkennes en extra gottgørelse av 10 kr. per man i 6r tiden efter den 1. juni.

255. Kokspersonalen vid Folkskolan, Filipstad, tillerkennes en extra gottgørelse av 5 kr. per man.

256. Bøcker upplånade i Filipstads Bibliotek, skola återlämnas senast den 10/7 före kl 1600.

257. Följetrupp för transporter.

a) Filipstad.

1) Befälhavare för 1. transporten Ryttnästare Klingespor.

2) Följetrupp utgår från Filipstad

den 11/7 till Kornsjö med 1 furir + 10 man

" 15/7 " Charlottenberg med 1 furir + 6 man

" " " Riksgården " 1 man

" 16/7 " Kornsjö " 1 furir + 8 man

" 17/7 " " " " 10 "

b) Från övriga interneringsläger utgår följetrupp i enlighet med ovanstående eller resp kommandantens bestämmande.

c) Spel medföljer i mån av tillgång vid de större transporter.

258. Disporer samt bestämmelser för intagning av material enligt resp interneringskommandantens bestämmande

259. Paket och järnvägsföresändelser från internerad personal till Norge bör i möjligaste mån undvikas i samband med hemtransporten

260. Avskrift av meddelande från Kgl. Norsk Legasjon, Stockholm, till Förevarastabens interne. inredning.

Hjemsändring av norske officerar.

" Den norske Regjering har meddelt som sin oppfatning, at i Sverige

" internert norsk ulønt og utskrevet befall og soldater bør nytte høvet

" (anledningen) til å komme tilbake til Norge når interneringen blir hevet.

" Det fastlønnte befall stilles også fritt, men dette spørsmål må ses i

" forbindelse med de betingelser som måtte bli stillet av de tyske myndig-

" hetene

" Militærbeholdningen vil være taknemlig for at ovenstående kan bli

" meddelt de norske internerede.

" Arbødigst
" v/ O. Strugstad

261. Erstatningsansvar m.m. For den som ikke ønske å returnere til Norge.

Erstatningsansvar m.m. til arbeidsformidlingen (Vermerantz). Fotografier og avskrifter av Kgl. Norsk Legasjon utføres av fru Thyre Petursen.

Erstatningsansvar m.m. til arbeidsformidlingen (Førstemande Jonsson) i n

12/7. På passfoto medføres.

Erstatningsansvar m.m. Meddelanden lämnas senast.

Tage Lundberg
Major.

Estland lever!

Demonstrasjonene i Estlands hovedstad Tallinn aktualiserer de baltiske lands stilling. Ungdommene som var i alderen 15—18 år, samlet seg under det gamle nasjonalflaggets farver og krevde at Sovjet må trekke seg ut av Estland — etter mitt skjønnet et helt rettferdig krav. Esterne har aldri bedt russerne komme som okkuperanter. Det er slett ikke usannsynlig at demonstrasjonene har sammenheng med streikene i Polen og kommende rettssaker mot kjente opposisjonelle. Kravene fra Polen

kan spre seg langs Østersjøen.

Vi må aldri glemme at de tre baltiske statene Estland, Latvia og Litauen, er selvstendige stater okkupert av Sovjetunionen mot sin vilje.

Sovjetrepublikker har de aldri vært.

Demonstrasjonene viser også en annen ting helt klart — selvstendighetsfølelsen og frihetstrangen er fortsatt like levende også blandt de helt unge.

40 års propaganda og indoktrinering har vært til liten nytte. De tre baltiske land var de eneste europeiske stater som ikke fikk sin frihet og uavhengighet tilbake etter krigen. Det er derfor all grunn til å støtte deres frihetskrav. Russerne har like lite å gjøre der som i Afghanistan eller Tsjekkoslovakia. Kravet må være SOVJET UT AV BALTIKUM! Balternes sak er vår sak.

Nils Tore Gjerde
i bladet «Fremskritt»

I tilslutning til annet artikkelstoff om hjemsendelsen av norske soldater i Sverige, er det lykkes FOLK OG LAND å få tak i DAGSORDREN fra interneringsstaben i Filipstad 7. juli 1940.

Vi kan her bl.a. lese:

«Den norske Regjering har meddelt som sin oppfatning, at i Sverige internert norsk ulønt og utskrevet befall og soldater bør nytte høvet (anledningen) til å komme tilbake til Norge når interneringen blir hevet.

Det fastlønnte befall stilles også fritt, men dette spørsmål må ses i forbindelse med de betingelser som måtte bli stillet av de tyske myndigheter.

Internerings sjefen vil være takknemlig for at ovenstående kan bli meddelt norske internerede.

Arbødigst
v/ O. Strugstad

FOLK og LAND

All post bes adressert til:
Postboks 7157 - Homansbyen,
Oslo 3

Kontoradresse: Enerhaugplassen 4, Oslo. Tlf. (02) 19 06 71. Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag 10—14 og onsdag 18—21. Redaktøren trefes bare etter forutgående avtale.

Abonnementspriser: Kr. 60,- pr. år, 30,- pr. halvår. I nøytralt omslag og utenlands, tillegg kr. 7,50 pr. halvår.

Postgiro 5 16 45 04
Bankgiro 6063.05.01248
Løssalg kr. 5,-

Annonsepris:
Kr. 1,- pr. spaltem.m. + MVA

Utgever: A/S Historisk Forlag
Trykk: Viking Boktrykkeri A/S